

ADDICCIONS

Ludopatias

LES ESCURABUTXAQUES ENCARA GUANYEN (PER POC) EL JOC ONLINE

DISTRIBUCIÓ

Les màquines són més nombroses a les zones de rendes més baixes

EFFECTES

El confinament ha disparat el joc patològic per internet i l'ha fet arribar als adolescents

GUANYYS

El sector ingressa més de 900 milions d'euros a Catalunya, tot i la regulació

LUDOPATIA

Les escurabutxaques són la principal causa d'addicció al joc

Les màquines continuen sent el primer motiu de consulta, però el joc online s'enfila

MARIA ALTIMIRA
 BARCELONA

Un gotim de raïm, mitja llimona i un altre requadre lluminós amb el número 7 que apareixen i desapareixen aleatòriament. Ja gairebé ningú, tret dels clients del bar que hi juguen, adverteix la presència de la màquina escurabutxaques que fa rodar la sort després d'empassar-se una altra moneda. L'expansió de les escurabutxaques als anys 80 va convertir aquestes màquines en la principal causa d'addicció al joc, i avui les dades clíniques indiquen que ho continuen sent.

S'estima que el trastorn de joc i el joc problemàtic en totes les seves modalitats afecten el 0,5% i el 2,3% dels catalans, respectivament, segons les últimes dades disponibles del ministeri de Sanitat. Però alguns experts, com David Pere Martínez, doctor en psicologia social i director tècnic de l'agrupació dedicada a la intervenció i investigació socials Episteme, consideren que el problema està infradimensionat "perquè hi ha una constant que estableix que entre el 5% i el 10% de persones que comencen una activitat de risc acaben en una addicció".

Una addicció que s'està rejuventant amb la irrupció del joc online. Ara bé, malgrat que el perfil del ludòpata és cada cop més jove, les màquines escurabutxaques, associades a un usuari majoritàriament masculí d'entre 40 i 50 anys i sense formació universitària, continu-

en sent la principal causa d'addicció. Els responsables de 7 de les 9 unitats d'addiccions comportamentals públiques que tracten la ludopatia en adults a Catalunya asseguren que aquestes màquines recreatives segueixen sent el principal motiu de consulta per addicció al joc de les prop de 1.000 primeres visites que registren anualment. En 6 d'aquestes 7 unitats, les que han facilitat les dades més recents a l'ARA, les màquines representen entre el 30% i el 66% dels casos de ludopatia. Pel que fa a les dues unitats restants, només una, la de Sant Pau, situa les escurabutxaques com el tercer motiu de consulta, mentre que l'altra, la de l'Institut Pere Mata de Reus, no té dades sobre aquest punt.

Des d'aquests dispositius sanitaris, però, adverteixen que la prevalença de l'addicció a les escurabutxaques té una dimensió molt més reduïda que anys enrere degut a l'augment del joc online. "L'aposta per internet ha augmentat molt, però quan parlem d'escurabutxaques hem de tenir en compte que continua sent la primera causa d'addicció", assegura Susana Jiménez, coordinadora de la unitat de joc patològic i addiccions del comportament de l'Hospital de Bellvitge. Núria Aragay, responsable de la unitat del Consorci Sanitari de Terrassa, aporta xifres reveladores sobre aquesta tendència: l'any 2012 el motiu de 68 de les 102 primeres visites, un 66%, va ser l'addicció a les escurabutxaques, mentre que

Aquest dossier és fruit de la recerca duta a terme per les autores com a guanyadores del Premi Montserrat Roig de l'Ajuntament de Barcelona per a la promoció de la investigació periodística en l'àmbit del benestar social

aquest any és de 42 punts percentuals. A Manresa, el percentatge va passar dels 43 als 40 punts entre 2016 i 2020.

Neus Aymami, responsable de la unitat de l'Hospital Universitari Santa Maria de Lleida, assegura que dos dels principals elements que expliquen l'alt potencial addictiu d'aquestes màquines són "el fet que el preu de l'aposta sigui relativament baix i que hi hagi una resposta immediata, intermitent i aleatòria que fa que mai sàpigues quan guanyaràs". També, afegeix, l'accessibilitat a la màquina.

Cinc cops més que farmàcies

L'accessibilitat i també la vasta oferta d'escurabutxaques són elements molt pertorbadors per a aquells que lluiten contra la seva addicció. "A cada cantonada hi ha una escurabutxaques", lamenta el Jordi, que prefereix utilitzar

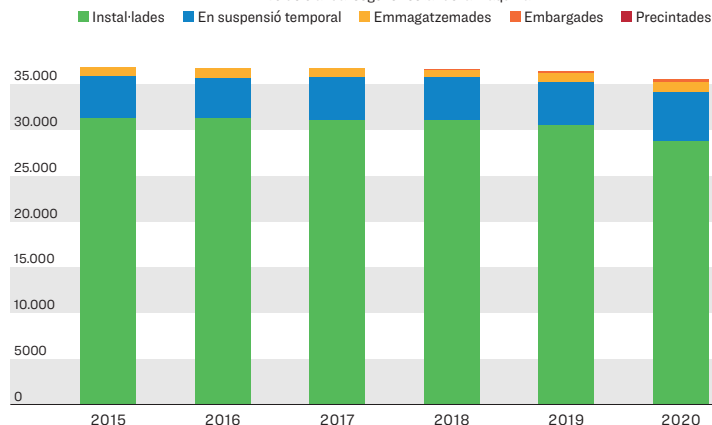
aquest pseudònim per preservar la seva identitat. Després del confinament, quan els bars van tornar a obrir, va patir "una nova recaiguda", explica. L'última des que va començar a jugar fa tres dècades, amb només 22 anys.

La percepció del Jordi s'ajusta a la realitat. A Catalunya hi ha cinc cops més establiments d'hostaleria amb màquines escurabutxaques que farmàcies. Concretament, n'hi ha 16.372, i un total de 28.830 màquines instal·lades, d'acord amb una sol·licitud d'accés a la informació pública presentada per l'ARA.

"El problema és que les escurabutxaques estan mal col·locades", assegura Àngels González, responsable del primer centre de tractament i investigació del joc patològic a Catalunya, l'actual unitat de Bellvitge. González, que va estar al capdavant dels serveis de joc patològic del departament de Salut, advoca

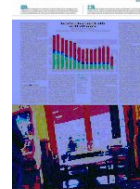
MÀQUINES ESCURABUTXAQUES EN LOCALS DE RESTAURACIÓ A CATALUNYA

Evolució anual segons l'estat de la màquina

Font: Departament d'Economia i Hisenda / Gràfics: Auri Garcia i Eduard Ferrall

per prohibir les escurabutxaques als establiments d'hostaleria i limitar la seva presència als salons de joc, on el control d'accés evitaria que tant els menors com les persones que pateixen ludopatia i estan inscrites al registre d'autopropihibició puguin accedir-hi.

Neus Aymamí coincideix amb González, però afirma que hi ha molts interessos creats perquè tant "el senyor del bar, com l'operador, el fabricant i l'administració hi guanyen" i que revertir això "és molt difícil". Vega González, responsable del dispositiu barceloní d'Atenció i Investigació de Socioaddiccions (AIS), també creu que la prohibició "seria clau" i, de la mateixa manera, lamenta que els interessos econòmics siguin un impediment.

Aragay, de la unitat de Terrassa, considera que la introducció d'"elements a la màquina que ajudin a prendre consciència del temps que la persona porta jugant i dels diners que ha gastat" també podrien ser molt útils en la lluita contra la ludopatia.

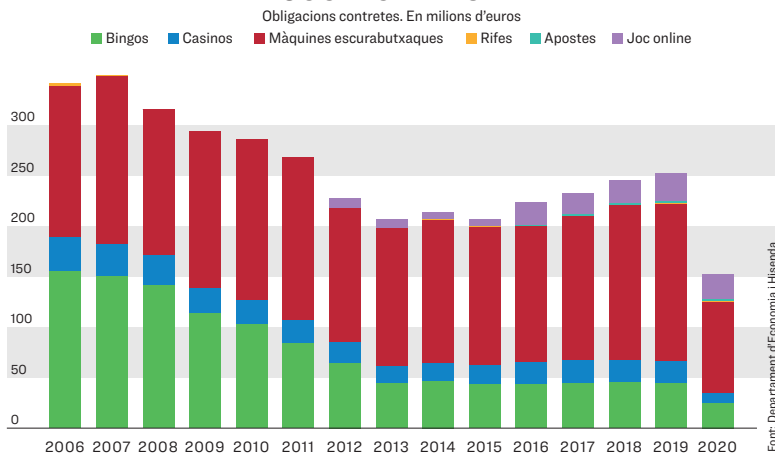
Un sector hiperregulat

Albert Sola, president de l'Associació d'Empreses Operadores de Màquines Recreatives de Catalunya (Europer), assegura que tant el sector privat en general com el de les màquines escurabutxaques en particular estan hiperregulats. "No podem fer cap tipus de publicitat

de les màquines, està limitat el premi que pots guanyar, el temps que dura una jugada, el nombre d'escurabutxaques total i les que hi pot haver per establiment d'hostaleria", explica Sola, que es mostra contrari a noves restriccions.

Les escurabutxaques, defensa Sola, poden suposar uns guanys d'entre 100 i 1.000 euros setmanals als propietaris dels establiments d'hostaleria, el 50% dels quals, segons Europer, tenen màquines recreatives instal·lades. A

RECAPTACIÓ DELS TRIBUTS SOBRE EL JOC A CATALUNYA

Regulació
 El Govern no es planteja limitar l'accés a les màquines operatives

més, d'acord amb la patronal, les escurabutxaques reporten la major part de la recaptació de la taxa del joc de la Generalitat de Catalunya. Una xifra que es situa entorn del 60% del total.

Malgrat la prevalença que aquestes màquines tenen entre les persones diagnosticades per ludopatia a Catalunya, Natàlia Caba, directora general de Tributs i Joc, afirma que no es plantegen ni la prohibició de les escurabutxaques ni cap altra regulació orientada a limitar l'accés

de les que estan operatives. Només, precisa, s'està estudiant la possibilitat de retirar aquelles que fa molt temps que estan en suspensió temporal, és a dir, emmagatzamades i sense abonar tributs. Una situació, la de la suspensió temporal, que el 2020, coincidint amb l'augment motivat pels mesos de confinament, va afectar un total de 5.334 màquines.

Caba argumenta que és important saber quin és el pes d'aquesta problemàtica abans de regular perquè "hi ha famílies que viuen d'aquest sector". Sobre l'evidència de les dades clíniques, assegura que una cosa és el nombre de persones que es visiten i l'altre "l'impacte que això està tenint" en relació al nombre total dels que pateixen aquest tipus d'addicció. Unes dades que l'administració catalana no té i que són una assignatura pendent, segons assegura la mateixa Caba.

Des del departament de Salut, però, les coses es veuen diferent. Joan Colom, subdirector general de Drogodependències de la Generalitat i màxim responsable de les unitats que tracten la ludopatia, assegura que té previst abordar la problemàtica de les escurabutxaques en una nova llei d'addiccions comportamentals. La retirada d'aquestes màquines seria desitjable, considera, però també s'estan estudiant "mecanismes que consciencin i limitin el joc".

Un home en una màquina escurabutxaques d'un bar de Barcelona. PERE TORDERA